

Herpetofull de la S.C.H.

Número 4. Desembre de 2011

- Butlletí de la Societat Catalana d'Herpetologia, número 19.
- Jornades Herpetològiques de la Sénia.
- *Podarcis sicula*, comportament arborícola

Herpetofull de la S.C.H.

Número 4, desembre de 2011

Junta directiva de la Societat Catalana d'Herpetologia
President: Joan Maluquer-Margalef (e-mail: jmaluquer@gmail.com)
Vicepresident: Josep Roca Elias (e-mail: jroca57@terra.es)
Secretari general: Eduard Filella Subirà (e-mail: efilella@yahoo.com)
Vicesecretari: Daniel Escoriza Boj (e-mail: grottosalamander@gmail.com)
Tresorera: Aida Tarragó (e-mail: tresoreriasch@yahoo.es)
Vocals: Daniel Aranda Salvachua; Xavier Rivera; Salvador Carranza Gil-Dolz; Josep Antoni Melero Sanchez; Joan Ferrer Riu

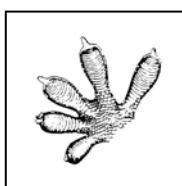
Representants de delegacions territorials de la SCH:
Terres de l'Ebre: Carles Chiner (e-mail: cchiner@gencat.cat)
Alt Empordà: Joan Budó (e-mail: joanbudo@hotmail.com)
Catalunya central: Nil Torres (e-mail: nil_to@hotmail.com)
Terres de Lleida: Delfí Sanuy (e-mail: dsanuy@prodan.udl.cat)

Herpetofull de la S.C.H., número 4, desembre del 2011

Edita: Societat Catalana d'Herpetologia

Equip de redacció: Xavier Rivera
Joan Maluquer
Josep Antoni Melero
Eduard Filella
Núria Roca

Foto portada: *Podarcis sicula* a Bari Sardo (Sardenya). Autor: Xavier Rivera

SOCIETAT CATALANA D'HERPETOLOGIA

Museu de Zoologia de Barcelona, Passeig Picasso s/n.
08003 – Barcelona (Catalunya).

Web: <http://www.soccathep.org>

Correu electrònic: sch@soccathep.org

Sumari

- Editorial	pàg 4
- Notícies	pàg 5-8
- Butlletí de la SCH núm. 19	pàg 9-11
- Jornades Herpetològiques a la Sénia	pàg 12-14
- <i>Podarcis sicula</i> , comportament arborícola	pàg 15-17
- La tira	pàg 18

Encantador i *Naja haje legionis* a la plaça Jemaa el Fna, Marrakech (Marroc).
Foto: Xavier Rivera

Editorial

Amb l'edició d'aquest quart Herpetofull de la SCH (publicat un per cada estació de l'any, i tots quatre al llarg de l'any 2011) podem dir que s'ha recuperat la periodicitat inicial de les primeres edicions del Full informatiu dels anys 1996 i 1997, continuada després d'una manera irregular o no periòdica. Amb això no volem pas dir que s'hagi retornat al passat, el que s'ha fet es recuperar una periodicitat i alhora donar un format més àgil i dinàmic per tal de mantenir informat al soci de la SCH sobre les activitats més rellevants programades o ja desenvolupades per la nostra Societat.

Aquest any 2011 ha estat un any molt especial per a la nostra la Societat; ha estat el nostre XXXè aniversari, però alhora, ha estat un any força més ric en resultats que els immediatament anteriors. Així, hem materialitzat la publicació més important mai feta per i des de la Societat, la *Guia dels amfibis i rèptils de Catalunya, País Valencià i Balears*, amb una repercussió social també rellevant; hem reprès també el format de Jornades herpetològiques de cap de setmana, habitual d'anys enrere, enguany a La Sénia i amb la col·laboració de SOHEVA; hem continuat el segon any dels projectes de recuperació del gripau d'esperons a la serra de Collserola i del tritó verd a la serralada de Marina i Litoral; hem instituït les Delegacions territorials, per estendre l'acció de la Societat sobre el territori català, i, molt properament, rebreu a les vostres llars el butlletí núm. 19 que, amb més d'una trentena d'articles i gairebé una cinquantena d'autors, és de llarg el butlletí més extens mai publicat per la SCH, i una prova de la nostra vitalitat.

Aquestes fites no les hem de veure com un pic assolit sinó com un llistó de referència. Així, les previsions pels propers anys són de continuar amb aquest ritme d'activitats i programacions.

En aquesta línia, ens hem proposat continuar amb aquesta periodicitat trimestral per al nostre Herpetofull; tenir periodicitat anyal per al nostre Butlletí; tornar a organitzar cada any Jornades Herpetològiques en format tradicional o de cap de setmana; programar periòdicament conferències al Museu, així com també alguna sortida herpetològica, i continuar amb els projectes que ja es porten a efecte de conservació, l'Atlas Herpetològic, etc.

Els propòsits són bons, però la fita complicada i difícil de mantenir a llarg termini, sense una renovació natural i pausada dels equips de treball, amb l'empenta i les ganes que pugin aportar noves fornades de joves herpetòlegs. En aquest sentit, enguany ha estat també un any rècord pel que fa a nous socis, amb més d'una quinzena de noves incorporacions, als quals volem animar perquè participin activament de les nostres activitats, prospectin activament el seu àmbit d'influència i/o proposin també línies de treball o projectes a realitzar.

NOTÍCIES BREUS

Trobat un niu de *Caretta caretta* a la platja de Malgrat de Mar (Maresme)

El passat 1 d'octubre de 2011, al Camí de la Pomereda, a la Conca de Malgrat de Mar, en un sector proper a la desembocadura del riu Tordera, una persona va trobar-se, just costat d'unes caravanes aparcades, un nounat tortuga babaua. L'animal en sortir del niu durant la nit, sembla que havia confós el camí cap el mar, just en direcció oposada cap a les llums artificials dels fanals, tal i com s'ha descrit en altres nius eclosionats, prop de zones il·luminades artificialment.

Els agents rurals van donar l'alerta a la Fundació per a la Conservació i Recuperació d'Animals Marins (CRAM), que es va desplaçar fins al lloc. El niu es va trobar a uns quinze metres de l'aigua, van trobar-se unes 45 cries que van ser alliberades directament al mar.

Si més no, resulta curiós que en els darrers anys s'han trobat a Catalunya i a altres sectors de la Mediterrània occidental, altres casos similars, com el del nou nat trobat a la platja del Trabucador (Montsià) l'any 1990; un niu trobat a la platja del Puçol (Horta, País Valencià) l'any 2006 del que van néixer 27 exemplars; el mateix any 2006 va eclosionar una posta a la platja de Premià de Mar (Maresme) de la que van trobar-se 14 nounats. A Almeria, Sardenya (platja de Geremeas) i al sud de França (Saint-Tropez) també es coneixen casos de reproduccions aïllades recents.

Ajornada la sortida de la monografia sobre la tortuga babaua (*Caretta caretta*)

Fins fa unes setmanes preveiem la sortida d'una nova monografia de la Societat Catalana d'Herpetologia, la monografia núm. 6, dedicada a la biologia reproductiva de la tortuga babaua (*Caretta caretta*), d'elevat interès per a gestors públics i privats de cara a millorar l'èxit reproductor i avançar vers la difícil preservació d'aquesta espècie en el litoral mediterrani. Malauradament, però, a darrera hora s'ha perdut l'esponsorització privada que garantia el total finançament del projecte editorial, de manera que ha quedat ajornada la publicació d'aquesta monografia. Tanmateix, estem treballant la cerca d'altres esponsoritzacions o bé de procedir a la publicació en solitari d'aquesta monografia de cara a l'any 2012.

Atlas herpetològic de la península del Cap de Creus

El que sí que aconseguirem és que a finals d'any aparegui la publicació de l'Atlas herpetològic del cap de Creus, que en forma de monografia de la Societat serà editada en col·laboració i totalment finançada pel Parc Natural del Cap de Creus. Prenent doncs el relleu i la numeració prevista per la monografia ajornada sobre la tortuga babaua, tindreu tots a casa aquesta monografia a principis de l'any vinent. Volem des d'aquestes línies agrair els ajuts i facilitats donats pel Parc Natural per a la realització i edició d'aquest interessant treball sobre una de les zones més singulars del territori català.

Reapareix *Discoglossus nigriventer*

S'ha trobat un exemplar viu de *Discoglossus nigriventer* a les rodalies del Llac Hula, als Alts del Golan (Estat d'Israel). El passat dia 16 de novembre de 2011, una patrulla de rutina per l'àrea del llac Hula va trobar una femella d'aquesta granota, que ha estat ingressada en un centre de conservació.

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4149120,00.html>

<http://www.jpost.com/Sci-Tech/Article.aspx?id=245998>

L'UICN havia donat aquesta espècie per desapareguda l'any 1996, de la que sols es coneixien 5 exemplars (4 d'ells trobats l'any 1940 i el cinquè l'any 1955), pel que feia 61 anys que no es tenia cap notícia confirmada d'aquesta espècie.

http://www.conservation.org/learn/biodiversity/species/profiles/amphibians/Pages/Discoglossus_nigriventer.aspx

<http://www.haaretz.com/print-edition/news/long-thought-extinct-hula-painted-frog-found-once-again-in-israeli-nature-reserve-1.396000#.TsU2RUC3jN8.twitter>

Tanmateix, l'any 2000 un científic de l'organització de protecció de la natura libanesa A. Rocha va afirmar haver vist un exemplar d'anur que podria correspondre a aquest discoglòssid, als pantans Aammiq, al sud de la vall de Bekaa, al Líban. Dues expedicions posteriors organitzades en bona part amb l'objectiu de trobar aquesta espècie al Líban no van reeixir.

http://es.wikipedia.org/wiki/Discoglossus_nigriventer

Es constitueix el Consorci del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, primer pas cap a la creació del Museu Nacional de Ciències Naturals

Aquest consorci, integrat per la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, gestionarà el Museu i impulsarà el procés perquè esdevingui en un futur el centre de referència del patrimoni natural de Catalunya, assolint els estàndards científics internacionals.

El futur Museu vincularà la trentena de museus i centres de recerca de ciències naturals existents a Catalunya, i dipositaris de més de 4 milions de lots d'especimens, alguns d'ells recol·lectats de fa més de tres segles.

Els objectius del Consorci inclouen la custòdia i el manteniment de les bases de dades i aplicacions tecnològiques que facilitin la consulta i estudi de les col·leccions; el foment de la recerca, l'aprenentatge i l'interès per la natura, així com la divulgació i el suport a la formació mitjançant els programes educatius. El Consorci treballarà en col·laboració amb els diferents agents i entitats vinculats a la recerca i conservació en l'àmbit de les ciències naturals, tot promovent la cooperació col·lectiva.

http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/notapremsavw/detall.do?id=129294&idioma=0

La Societat Catalana d'Herpetologia presenta el projecte de recuperació del tritó verd

El propassat dia 17 de novembre es va presentar “Projecte de recuperació del tritó verd *Triturus marmoratus* a les serralades de Marina i Litoral, en el marc de la II Trobada d'Estudiosos dels Parcs de la Serralada Litoral Central i VI Trobada d'Estudiosos del Montnegre i el Corredor, al Museu Arxiu de Vilassar de Dalt, en un acte organitzat per la Diputació de Barcelona.

Cal destacar també, en relació a aquest projecte, que a finals d'estiu i també aquesta tardor s'ha emès en dues ocasions un reportatge sobre el projecte de recuperació del tritó verd que realitza la SCH en el programa “El medi ambient” que emet Televisió de Catalunya (TV3) al migdia. El podeu veure clicant aquest enllaç.

<http://www.tv3.cat/videos/3671030/Recuperant-el-trito-verd>

Finalment, assenyalar també l'edició d'un tríptic sobre els amfibis de la serralada de Marina i Litoral i també en relació al projecte de recuperació del tritó verd, aparegut també aquesta tardor i on hi han col·laborat, a més de la SCH, els Parcs Naturals de la Serralada de Marina i Litoral, l'associació Aloc i l'ajuntament de Badalona.

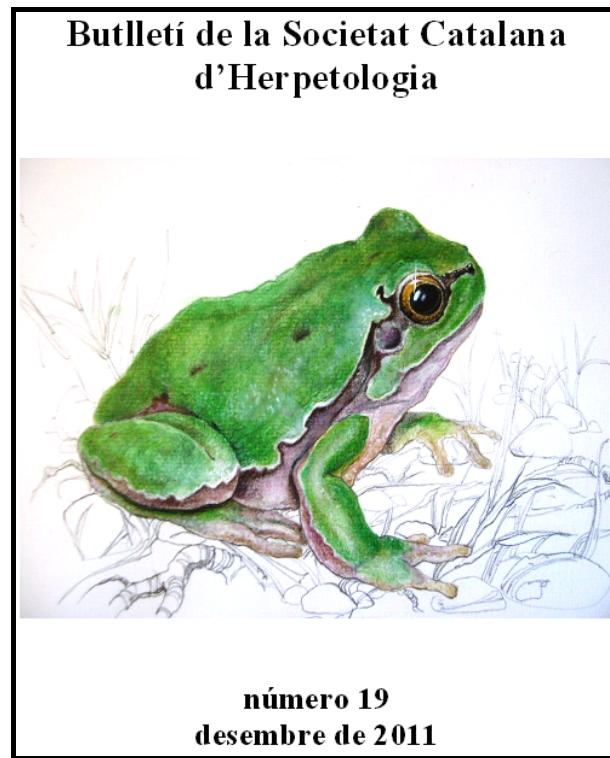

La Societat Catalana d'Herpetologia i Depana presenten una denúncia contra una zona d'aparcaments dins del projecte d'olimpíada d'hivern 2022 a la Cerdanya

La SCH i Depana han presentat aquest setembre una denúncia conjunta davant el Seprona per presumpte delictes ecològics per les obres de creació d'una superfície d'aparcament vinculada als jocs olímpics d'hivern del 2022 a Alp, en zona de presència constatada de llangardaix pirinenc (*Lacerta agilis*), espècie de distribució molt restringida a Catalunya i declarada "en perill d'extinció" en el Llibre vermell dels amfibis i rèptils d'Espanya. Si bé sembla que l'actuació podria afectar només unes poques parelles de llangardaix de forma directa, cal considerar també l'efecte indirecte associat a l'abocament de deixalles, fuites d'olis i restes d'hidrocarburs, presència de gats i gossos i la degradació en general del patrimoni natural i el paisatge, força absurd tot plegat si pensem que un esdeveniment esportiu com el que es planteja només té 15 dies de duració, però les ferides triguen molts decennis a cicatritzar-se.

Lacerta agilis de La Molina. Foto: David Solans.

El Butlletí de la SCH, núm. 19

La Societat Catalana d'Herpetologia ja té a punt per portar a impressa el número 19 del nostre Butlletí, el qual sortirà abans de la fi de l'any 2011.

Aquest serà un volum d'un gruix important, amb una trentena d'articles i notes herpetològiques i més de 200 pàgines. A la portada tindrem un bonic dibuix naturalista d'una *Hyla molleri*, fet per Rosa Otero Vega. Una altra notícia important és la intenció de passar d'una periodicitat bianual a tenir-la anual, tot i que sabem que aquesta serà una fita complicada de mantenir.

TAULA DE CONTINGUTS DEL BUTLLETÍ DE LA SCH, NÚMERO 19:

- Consideracions sobre la presència d'*Hyla arborea* (Linnaeus, 1758) a Catalunya.

Per: *Eduard Filella, Joan Maluquer-Margalef & Xavier Rivera*

- Preliminary survey of the genetic variability of the Marbled Newt *Triturus marmoratus* (Latreille 1800) (*Amphibia*; *Caudata*; *Salamandridae*) in Catalonia.

Per: *Xavier Rivera, Josep Roca, Jordi Berthold, David Donaire-Barroso, Joan Maluquer-Margalef & Salvador Carranza*

- Extremely low levels of genetic variability in *Pelobates cultripes* (Cuvier, 1829) (*Amphibia*; *Anura*; *Pelobatidae*).

Per: *Ferran Fitó, Xavier Rivera, Josep Roca, David Donaire, Juan Pablo González de la Vega, Joan Maluquer-Margalef & Salvador Carranza*

- Preliminary analysis of correlated evolution of morphology and ecological diversification in lacertid lizards.

Per: *Fèlix Amat*

- Aportacions a les variacions de pes durant el procés d'hibernació en *Testudo hermanni hermanni* (Gmelin 1789).

Per: Eudald Pascual, Alba Vendrell, Laia Herrerias, Josep Marí, Albert Martínez-Silvestre & Joaquim Soler

- On the presence of *Hemidactylus turcicus* (Linnaeus, 1758) in caves and mines of the island of Sardinia, Italy.

Per: Xavier Rivera, Salvador Carranza, Fèlix Amat, Antonio Romano & Giuseppe Sotgiu

- Opportunistic predation of *Salamandra* larvae (*Salamandra salamandra terrestris*) by the Montseny Brook Newt (*Calotriton arnoldi*).

Per: Fèlix Amat & Salvador Carranza

- Nova cita i aspectes ecològics del varà del desert *Varanus griseus* (Sauria:Varanidae) al Sahara Occidental – “New record and ecological aspects of the desert monitor *Varanus griseus* (Sauria: Varanidae) in Western Sahara”.

Per: Daniel Escoriza, Joan Ferrer, Fèlix Amat & Aida Tarragó

- First report of an introduced population of the Iberian Newt (*Lissotriton boscai*) in Catalonia.

Per: Fèlix Amat & Salvador Carranza

- An introduction of *Podarcis sicula* in Catalonia (NE Iberian Peninsula) on imported olive trees.

Per: Xavier Rivera, Oscar Arribas, Salvador Carranza & Joan Maluquer-Margalef

- L'estat de les poblacions de tritó verd *Triturus marmoratus* (Latreille, 1800) a les serralades de Marina i Litoral.

Per: Xavier Rivera, Joan Maluquer-Margalef, Jordi Berthold, Fernando Carceller, Aida Tarragó & Carles Hernando

- Primera aproximació a l'Atlas herpetològic de la zona de l'Alguer (Sardenya).

Per: Eduard Filella & Giuseppe Sotgiu

- Nota herpeto-corològica pitiüsa.

Per: Eduard Filella

- Rècord meridional d'*Hemidactylus turcicus* per Tunísia.

Per: Eduard Filella

- Sobre la presència de *Chalcides bedriagai* (Boscá, 1880) a l'illa de Buda (Delta de l'Ebre).

Per: Joan Maluquer-Margalef & David Bigas

- Rècord altitudinal de *Chalcides striatus* (Cuvier, 1826) a la serra de Sant Mamet (Noguera).

Per: Joan Maluquer-Margalef & Carles Solà

- Presència d'*Hemorrhoids hippocrepis* (Linnaeus, 1758) al delta de l'Ebre (Baix Ebre, Catalunya).

Per: Xavier Rivera

- Predació de posta de *Bufo bufo* (Linnaeus, 1758) per part d'un hirudínid a la Vall d'Aran.

Per: Xavier Rivera & Eduard Filella

- *Natrix natrix* (Squamata:Colubridae) presence in Sidi Boughaba Ramsar Reserve (North-western Morocco).

Per: Daniel Escoriza, Miguel Àngel Fuentes & Maria del Mar Comas

- Nova cita de *Hyalosaurus koellikeri* (Squamata: Anguillidae) a la regió de Debdou (Nord-est de Marroc).

Per: Daniel Escoriza & Maria del Mar Comas

- **Nuevas localidades para *Emys orbicularis occidentalis* Fritz, 1993 (*Testudines: Emydidae*) en el Rif (Noroeste de Marruecos).**

Per: *David Donaire, Raúl del Canto-Gonzalez, Serge Bogaerts, Frank Pasmans & Hassan el Mouden*

- **Nova troballa d'una femella de *Triturus marmoratus* (Latreille, 1800) de mida excepcional.**

Per: *Jordi Camprodon, Joan Maluquer-Margalef, Marc Ordeix & Xavier Rivera*

- **Nou registre per al límit septentrional de *Pleurodeles waltl* (Michahelles 1830) a Catalunya.**

Per: *Albert Masana & Eduard Filella*

- **Confirmació de la pervivència de la població de *Pelobates cultripes* (Cuvier, 1829) a Gavà (Baix Llobregat).**

Per: *David Gómez, Xavier Rivera & Albert Montori*

- **Albinismo en *Alytes cisternasii* (Boscá, 1879) en Sierra Morena, Córdoba (Andalucía, Sur de España).**

Per: *Juan A. M. Barnestein & Juan Pablo González De La Vega*

- **Dos casos de melanisme en *Natrix maura* (Linnaeus, 1758) (*Squamata: Colubridae*) a Sant Celoni (Vallès Oriental - Catalunya).**

Per: *David Gómez, Josep Roig & Guillem Giner*

- **Albinisme en exemplars de granota verda ibèrica (*Pelophylax perezi*) a Tarragona.**

Per: *Ferrán Aguilar, José García & Ramón Vico*

- **Nou màxim altitudinal per la granota verda (*Pelophylax perezi*) a Catalunya.**

Per: *David Guixé, Gerard Bota & Jordi Camprodon*

- **Dades sobre la incidència d'un incendi forestal en la població de tortuga mediterrània (*Testudo hermanni hermanni*) a la serra de l'Albera (Alt Empordà - Catalunya).**

Per: *Albert Vilardell-Bartino, Joan Budó, Xavier Capalleras, Joan Ferrer & Eduard Filella*

- **Dimorfisme sexual en mida, forma i coloració corporal en una població de sargantana pallaresa *Iberolacerta aurelioi* (Arribas, 1994) considerant la seva evolució ontogènica.**

Per: *Fèlix Amat*

- **Troballa d'un exemplar de *Salamandra salamandra* (Linnaeus, 1758) albina al Montnegre (Vallès Oriental, Catalunya).**

Per: *Martí Boada, Daniel Aguirre & Joan Maluquer-Margalef*

- **Sobre la presència dels escurçons *Vipera latastei* Boscá, 1878 i *Vipera aspis* (Linnaeus, 1758), i del tòtil *Alytes obstetricans* (Laurenti, 1768) a la península del Cap de Creus.**

Per: *Joan Ferrer & Eduard Filella*

- **Recensions obres recenentment aparegudes**

Amfibis i rèptils de Catalunya, País Valencià i Balears

- **Normes de publicació del Butlletí de la Societat Catalana d'Herpetologia**

Jornades Herpetològiques de la Sénia

Els propassats dies 8 i 9 d'octubre es van celebrar a la Casa de Cultura de la Sénia (Montsià) les XIII Jornades Herpetològiques de la Societat Catalana d'Herpetologia, organitzades en aquesta ocasió amb els companys de la Sociedad Herpetológica Valenciana (SOHEVA).

Les Jornades herpetològiques havien estat organitzades ininterrompudament amb periodicitat anual, des de l'any 1996 fins l'any 2008, ambdós inclosos (bé, menys l'any 2006, que es va celebrar la Diada Herpetològica del XXV aniversari de la SCH, i no va rebre el qualificatiu de Jornades), però per motius diversos els anys 2009 i 2010 no es van organitzar jornades, pel que es podia pensar que s'havia perdut pistonada. Tot i això les jornades d'enguany han estat un èxit, tant a nivell de presentacions (26 treballs presentats, entre conferències i pòsters, amb 61 ponents diferents) com d'assistents (unes 90 persones), motiu pel qual s'ha decidit per part de la SCH de tornar a organitzar-les cada any.

La conferència inaugural va estar a càrrec de Jaime Bosch (*"Avances recientes en la lucha contra la quitridiomycosis"*). En aquesta mateixa línia, gran part de les presentacions versaven sobre diferents aspectes de la conservació, restauració d'hàbitats, gestió de punts d'aigua per amfibis o experiències veterinàries en projectes de reproducció en captivitat d'espècies en perill (tant dels Països catalans com d'altres països). També es van realitzar altres presentacions sobre biologia, ecologia i taxonomia dels amfibis i rèptils. El diumenge 9 d'octubre es van realitzar dues conferències de clausura de les jornades, una a càrrec de Valentín Pérez-Mellado (*"Los reptiles endémicos de Baleares, evolución y ecología insulares"*) i l'altre a càrrec de Salvador Carranza (*"Els rèptils: una finestra a l'evolució de la diversitat"*). Finalment, al migdia es va fer una excursió per visitar diferents basses al peu dels Ports, dues recentment restaurades per potenciar els amfibis a la zona i, que han estat colonitzades de forma natural i molt ràpida per diferents espècies d'amfibis i també de rèptils aquàtics. I altres dues naturals i molt conegudes on es poden observar ofegabous i tritons verds, entre d'altres espècies.

Podeu consultar el llibre de resums de les Jornades Herpetològiques de la Sénia al nostre web: <http://soccatherp.files.wordpress.com/2011/11/llibre-de-resums-xiii-jhc-web.pdf>

Fotografia de l'esquerra, acte d'inauguració de les XIII Jornades Herpetològiques a la Casa de Cultura de la Sénia. Fotografia de la dreta, Jaime Bosch a la conferència inaugural.

Fotos: Ferran Bargalló.

Diumenge 9 d'octubre a la Casa de Cultura de la Sénia. **Foto:** Ferran Bargalló.

Fotografia esquerra sopar i celebració XXX aniversari SCH i SOHEVA.
Fotografia dreta, lectura de pòsters. **Fotos:** Ferran Bargalló.

Valentín Pérez-Mellado en una de les conferències de clausura de les Jornades.

Sortida a les basses de Mas de Barberans
Foto: Ferran Bargalló

Identificació d'una granota durant la sortida:
Pelophylax kl. grafi

Sortida a les basses de Mas de Barberans, visita a una de les basses construïdes per potenciar les poblacions locals d'amfibis.
Foto: Ferran Bargalló.

ARTICLE

Comportament arborícola en la sargantana italiana *Podarcis sicula* (Rafinesque, 1810)

Xavier Rivera

Societat Catalana d'Herpetologia.

C.E.: xavirivera@yahoo.es

Resum

Es donen a conèixer unes observacions de comportament arbori en la sargantana italiana *Podarcis sicula* (Rafinesque, 1810) en localitats de Menorca i de Sardenya. Destaca el cas d'una observació a 8 metres d'alçada, sobre un pi pinyer (*Pinus pinea*).

Abstract

We present some observations of arboreal behavior in the Italian lizard *Podarcis sicula* (Rafinesque, 1810) at several locations in Menorca and Sardinia. We highlight the case of an observation at 8 meters high, on a *Pinus pinea*.

Resumen

Se dan a conocer unas observaciones de comportamiento arbóreo en la lagartija italiana *Podarcis sicula* (Rafinesque, 1810) en localidades de Menorca y de Cerdeña. Destaca el caso de una observación a 8 metros de altura, sobre un pino piñonero (*Pinus pinea*).

Paraules clau: Sargantana italiana; *Podarcis sicula*; *Squamata*; *Lacertidae*; comportament arborícola

Key words: Italian Wall Lizard; *Podarcis sicula*; *Squamata*; *Lacertidae*; arboreal behavior

Palabras clave: Lagartija italiana; *Podarcis sicula*; *Squamata*; *Lacertidae*; comportamiento arboreo

Les sargantanes italianes *Podarcis sicula* (Rafinesque, 1810) que es troben a Menorca, han estat tradicionalment assignades a la forma sarda *Podarcis sicula cetti* Cara, 1872, tot i que estudis recents indicarien que tant les poblacions sardes com les menorquines, serien properes a *P. sicula sicula* de Sicília i Calàbria (Podnar *et al* 2005).

La sargantana italiana, es una espècie que es presenta en hàbitats ben diversos, com dunes litorals, àrees amb arbrat, conreus, murs de pedra, zones rocalloses, parcs, àrees urbanes, etc. Les sargantanes del gènere *Podarcis* son bàsicament d'hàbits terrestres i rupícoles, tot i que cada espècie pot mostrar variacions en aquest sentit. Algunes d'aquestes espècies poden mostrar un comportament arbori ocasional o addicional als hàbits terrestres i rupícoles, es conegut el cas en *P. muralis* citat per Vives-Balmañá *et al* (1987) i observat pel mateix autor d'aquesta nota en diverses localitats pirinenques. Pel que fa a la sargantana italiana (*P. sicula*) Pérez-Mellado (2009) diu que posseeix un cap robust i relativament alt, propi d'un lacèrtid que es mou a ran de terra; Olmedo (*in*:

Pleguezuelos 1997) assenyala que freqüentment fa servir la dimensió vertical grim pant fins i tot a gran altura, no especifica si ho fa sobre substrat rocós o vegetal. Altres obres d'herpetologia consultades (Salvador 1998; Barbadillo et al 1999) no aporten dades sobre un possible comportament arborícola en aquesta sargantana. A part del ben conegut comportament terrestre i rupícola, hem pogut constatar diverses observacions que constaten hàbits arboris en les *P. sicula* presents a Menorca i Sardenya:

- El 21 de juliol de 1987, a es Grao de Menorca, en una bosquina (brolla arbrada) en ambient dunar, van ser observats diversos exemplars de *P. sicula*, dos d'ells sobre vegetació arbustiva (*Tamarix sp.*) (veieu fotografia adjunta d'un exemplar), un va ser observat a uns 50 cm del terra i l'altre es trobava entre 1,5 i 2 metres del terra.
- El 3 de juliol de 2009, al parc urbà situat entre la Via Catalogna i la Via Cagliari, a la ciutat de l'Alguer (Sardenya), es va poder observar com una femella prenia el sol entre les branquetes d'un arbust ornamental a uns 50 cm del terra. En el mateix parc també es va observar *Tarentola mauritanica*, i a les muralles properes de la ciutat, adjacents al parc, aquestes dues espècies.
- El 26 de juny de 2009, a Bari Sardo (Nuoro - Sardenya), prop de Lanusei, l'autor d'aquesta nota, va apropar-se a un mascle de *P. sicula* (per fer-li una foto) i aquest va fugir, pujant a un arbre proper, al metre d'alçada va girar cap a la part del darrere de l'arbre, punt des del que "desaparèixer" i no va poder ser novament observada, ni a dalt, ni a baix de l'arbre.
- El 28 de juny de 2009, també a Bari-Sardo (Nuoro - Sardenya), però dins el Càmping "L'Ultima Spiaggia", es detecta un mascle adult, que poc a poc va pujant per un pi pinyer (*Pinus pinea*) fins arribar a una branca situada a uns 8 metres d'alçada (com poden fer altres rèptils d'hàbits arboris, com ara alguns iguànids, per exemple) i queda estirada a la branca prenent el sol. Tot aquest procés va ser observat des de la mateixa terrassa d'un Bungalow, l'ambient era enjardinat, entre els habitacles (Bungalows) i amb disposició arbrada per tota la zona que facilitava un ambient semi-ombrívol. Altres hèrptils observats en aquest mateix càmping, van ser *Hyla sarda*, *Bufo (Bufotes) balearicus*, *Algyriodes fitzingeri*, *Tarentola mauritanica* i *Hierophis viridiflavus*.

En aquesta nota, s'han aportat cinc casos diferents de comportament arbori, un de fugida d'un mascle adult; dos casos més de dos adults en termoregulació amb exposició solar directa, i altres dos adults més dels que també podia tractar-se de casos de termoregulació, però amb exposició indirecta. Algunes d'aquestes observacions es poden interpretar a favor per una certa comoditat o seguretat per poder-se termoregular en un lloc molt antropitzat com seria el cas anteriorment citat en un parc urbà a la ciutat de l'Alguer o el cas del càmping "L'Ultima Spiaggia" a Bari Sardo, on va ser observat a uns 8 metres del terra en un pi, des d'on podia assolellar-se, a sobre d'un lloc concorregut per gent.

Evidentment es van observar més exemplars al terra i al rocam, però creiem que aquests hàbits arborícoles en aquesta espècie resulten també habituals segons aquestes observacions, tot i en certa mida també poden ser producte de la plasticitat d'aquesta espècie en ambients antròpics.

Referències

- Barbadillo LJ, Lacomba JI, Pérez-Mellado V, Sancho V & López-Jurado LF (1999): *Anfibios y Reptiles de la Península Ibérica, Baleares y Canarias*. GeoPlaneta. Barcelona. 419 pp.
- Pleguezuelos JM (ed.) (1997): *Distribución y Biogeografía de los Anfibios y Reptiles en España y Portugal*. Monografías de Herpetología. Vol. 3. AHE, Universidad de Granada
- Pérez-Mellado, V. (2009): *Les sargantanes de les Balears*. Quaderns de Natura de les Balears. Ed. Documenta Balear sl. 96pp.
- Podnar M, Mayer P & Tvrčkovi N (2005): Phylogeography of the Italian wall lizard, *Podarcis sicula*, as revealed by mitochondrial DNA sequences. *Molecular Ecology*, 14: 575 – 588.
- Salvador A (coord.) (1997): *Reptiles*. In: *Fauna Ibérica, vol.: 10*. Ramos et al. (eds.) Mus. Nac. CC. NN. CSIC, Madrid
- Vives-Balmaña MV, Alcover JA & Martínez-Rica JP (1987): *Amfibis i Rèptils*. In: Gosàlbez, J. (coord.): *Amfibis, Rèptils i Mamífers*. Vol. 13. 498pp. Història Natural dels Països Catalans. Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

Figura1. *Podarcis sicula* fotografiada a Es Grao de Menorca sobre un *Tamarix sp.*

La penya de la bassa i la Societat Catalana d'Herpetologia us desitgen

Dibuix Núria Roca